

literatura

LLUÍS BONADA

Un estudi de la rondalla destaca el paper clau de la premsa del XIX en la recuperació de la literatura oral

Un estudi sobre la rondalles i contarelles recorda el paper fonamental que va fer la premsa a casa nostra en la recuperació de la literatura oral, ja des del XIX. *Quan les revistes conten rondalles*, de Mònica Sales de la Cruz, professora associada de filologia catalana de la Universitat Rovira i Virgili, emmarca la rondallística divulgada per la premsa en el moviment folklòric del vuit-cents. El treball ha estat editat per les Publicacions de l'Abadia de Montserrat a la "Biblioteca de cultura popular Valeri Serra i Boldú", i es basa en la tasca de recopilació bibliogràfica feta els darrers anys per un gran nombre d'investigadors universitaris.

Després d'una intensa etapa de rastreig, observem, indica l'estudiosa, que és molt nombrosa la presència de literatura oral en les revistes publicades als Països Catalans durant el segle XIX –concretament des del 1823, any en què es publicà el setmanari barceloní *El Europeo*, considerat la primera publicació periòdica que difon les idees romàntiques als Països Catalans, fins al 1893, any de l'aparició de les *Narracions populars catalanes* de Sebastià Farnés, obra amb què els historiadors tanquen aquesta etapa de narrativa folklòrica.

L'Almanac de l'Esquella de la Torratxa, una de les revistes que publica rondalles i tota mena de literatura oral.

Les rondalles són una de les formes tipificades de la literatura oral, al costat de l'acudit, la cançó, la contarella, l'enigma, la llegenda, el mimologisme (donar

sentit als crits dels animals i els sorolls), la parèmia (*ditxos*, proverbis, refranys, aforismes, modismes), el relat etiològic (sobre l'origen del món), i les tradicions.

Majoritàriament, detecta l'estudiosa, la premsa catalana del XIX publica contarelles i, en menor nombre, rondalles d'animals, meravelloses, religioses, d'enginy, de gegant beneït i formulístiques, així com també relats eriològics.

La contarella i la rondalla, considera l'estudiosa, han tingut, des dels seus inicis, una presència molt notable en el dia a dia de la construcció del nostre imaginari compartit, en el dia a dia de la consolidació de la nostra literatura oral.

Del segle XIX podem fer un salt fins al segle XXI perquè la literatura oral encara es recull dels llocs on és viva, com demostra el darrer volum publicat sobre la matèria, *Piulades de cultura popular. Bruixeria, mimologismes, llegendes* (Edicions Salòria), treball de recerca oral per terres de la part baixa de l'Alt Urgell i de l'alta de la Noguera, de Josep Espunyes, autor d'altres obres similars com *Dites, locucions i frases fetes* (2007) i *Alt Urgell. Motarrots, fets, llegendes* (2011).

LES NOTES DE VÍCTOR RIPOLL

■ D'Òria a Òria

Verdaguer no va pas dir (*Canigó*) que el pla de Beret s'obre a la mirada del turó d'Òria, sinó del turó "d'Òria". Ho assegura la Societat Verdaguer a través de les Edicions Verdaguer en el llibre *Maleïda*.

■ Desordre

Carme Arnau (*El paradís perdut de Mercè Rodoreda*) diu que la Unió Catalanista va aprovar

les Bases per a la Constitució Regional Catalana en la "segona assemblea", celebrada a Manresa el març del 1892. Aquella va ser la primera assemblea.

■ Catalanització falsa

El *Diccionari de la literatura catalana* diu que Adolf Blanch i Cortada (Alacant, 1832-Barcelona, 1887) publica el 1867 una *Gramàtica catalana* amb Antoni de

Bofarull. Com diu l'article dedicat a Bofarull, publiquen una *Gramàtica de la llengua catalana*.

■ Impopular

El DIEC2 manté que el mot *impopular* indica, en una primera accepció, "no popular". Però no hi ha cap cosa que es converteixi en "impopular" pel fet de no ser popular. Fixem-nos en els exemples que dona el DIEC2 de l'ús de

popular: "les creences populars"; "escoles populars"; "escriptor popular"; "fer-se popular un escriptor, una obra, una frase". Una creença, una escola, un escriptor, una obra, una frase que no siguin populars no poden ser titllats d'impopulars. El *Diccionari 62 de la llengua catalana* ja se'n va adonar i defineix *impopular* així: "que no és apreciat, acceptat per la població, per un grup".